

Informácia o vývoji dlhu v rezorte zdravotníctva za rok 2019

Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 338 zo dňa 6. júla 2012 bola ministerke zdravotníctva uložená úloha predložiť na rokovanie vlády informáciu o vývoji dlhu v rezorte zdravotníctva za predchádzajúci rok.

Vývoj dlhu je sledovaný cez zmenu objemu záväzkov v lehote splatnosti na úrovni istiny bez záväzkov zo zúčtovania transferov a záväzkov po lehote splatnosti.

Štatistický úrad SR v súlade s metodikou Európskej únie ESA 2010 ustanovenou Nariadením EP a Rady (EÚ) č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii rozhodol o zaradení poskytovateľov zdravotnej starostlivosti do sektora verejnej správy. Vývoj dlhu v roku 2019 je preto sledovaný v zdravotníckych zariadeniach v súlade so zoznamom subjektov verejnej správy.

Informácia sa zaoberá vývojom dlhu v piatich kategóriách subjektov:

- 1. V príspevkových organizáciách v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej aj „ZZ v pôsobnosti MZ SR“)**
- 2. V zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a v pôsobnosti Ministerstva obrany Slovenskej republiky (ďalej aj „ZZ v pôsobnosti MV SR a MO SR“)**
- 3. V zdravotníckych zariadeniach delimitovaných na obce a vyššie územné celky v zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. a transformovaných na neziskové organizácie podľa zákona č. 13/2002 Z. z.**
- 4. V zdravotníckych zariadeniach, ktoré boli v zmysle zákona č. 578/2004 Z. z. transformované na akciové spoločnosti**
- 5. V zdravotných poisťovniach kumulatívne**

Informácia nezahŕňa subjekty, ktoré boli v pôsobnosti VÚC a v súčasnosti sú v prenájme.

Informácia je spracovaná z podkladov a výkazov predložených jednotlivými zdravotníckymi zariadeniami a z účtovných výkazov zdravotných poisťovní.

Implementáciou Smernice EP a Rady 2011/7/EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách sú ovplyvnené objemy záväzkov zdravotníckych zariadení po lehote aj v lehote splatnosti, pretože podľa novelizácie a znenia § 340 - § 340b zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník je lehota splatnosti pre zdravotnícke zariadenia najviac 60 dní, čo znamená, že záväzky v lehote splatnosti sa dynamickejšie presúvajú do kategórie záväzkov po lehote splatnosti. Preto pre komplexnú ilustráciu vývoja jednotlivých druhov záväzkov uvádzame prehľad predovšetkým všetkých záväzkov spolu a následne záväzkov po lehote aj v lehote splatnosti a ich medziročný vývoj od roku 2015.

Vývoj záväzkov spolu na úrovni istiny

Tab. č.1 Prehľad vývoja **záväzkov spolu** na úrovni istiny v rezorte zdravotníctva - **stav**

v mil. eur	k 31.12.2015	k 31.12.2016	k 31.12.2017	k 31.12.2018	k 31.12.2019
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR (vrátane univerzitných a fakultných nemocníc)	589,94	702,13	833,69	880,35	811,74
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	31,84	39,91	39,72	42,60	37,53
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	145,14	125,78	131,24	133,42	109,10
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	61,50	57,47	60,08	69,35	72,56
Zdravotné poisťovne	549,40	457,10	399,00	389,00	361,04
Záväzky na úrovni istiny spolu	1 377,82	1 382,39	1 463,73	1 514,72	1 391,97

Celkový stav záväzkov spolu na úrovni istiny kumulatívne za sledované kategórie zdravotníckych zariadení a zdravotných poisťovní bol k 31.12.2019 v objeme 1,39 mld. eur. Medziročne v porovnaní s rokom 2018 došlo k poklesu o 122,75 mil. eur, ako to ilustruje tabuľka č. 2. Najväčší pokles záväzkov zaznamenali ZZ v pôsobnosti MZ SR.

Tab. č.2 Prehľad medziročného vývoja **záväzkov spolu** na úrovni istiny v rezorte zdravotníctva - **zmena**

v mil. eur	vývoj záväzkov				
	porovnanie r. 2015 k r. 2014 v mil. eur	porovnanie r. 2016 k r. 2015 v mil. eur	porovnanie r. 2017 k r. 2016 v mil. eur	porovnanie r. 2018 k r. 2017 v mil. eur	porovnanie r. 2019 k r. 2018 v mil. eur
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	+116,25	+112,19	+131,56	+46,66	-68,61
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	-2,16	+8,07	-0,19	+2,88	-5,07
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	+7,84	-19,36	+5,46	+2,18	-24,32
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	-2,08	-4,03	+2,61	+9,27	+3,21
Zdravotné poisťovne	+15,64	-92,30	-58,10	-10,00	-27,96
Záväzky spolu	+135,49	+4,57	+81,34	+50,99	-122,75

Vývoj záväzkov po lehote splatnosti

Záväzky po lehote splatnosti evidujeme tak ako aj v predchádzajúcich rokoch v najvýznamnejšej miere v zariadeniach v pôsobnosti MZ SR a v zariadeniach delimitovaných na obce a VÚC.

Tab.č.3 Prehľad vývoja záväzkov **po lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva – **stav**

v mil. eur	k 31.12.2015	k 31.12.2016	k 31.12.2017	k 31.12.2018	k 31.12.2019
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	442,41	547,16	679,24	667,06	541,80
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	23,64	24,89	26,19	27,99	17,79
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	83,65	74,91	85,13	85,94	40,10
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	0,17	0,28	0,57	0,00	0,00
Zdravotné poisťovne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Záväzky po lehote splatnosti spolu	549,87	647,24	791,13	780,99	599,69

Z medziročného vývoja záväzkov po lehote splatnosti v jednotlivých kategóriách je zrejmé, že najväčšie odchýlky, nárast alebo pokles zadlženosti, nastáva u zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MZ SR, čo je spôsobené okrem iného aj tým, že v týchto zariadeniach sa uskutočňuje najväčší rozsah finančne náročných výkonov poskytovanej zdravotnej starostlivosti.

V roku 2019 bol vykázaný medziročný pokles objemu záväzkov po lehote splatnosti o 181,30 mil. eur. K poklesu záväzkov tejto kategórie došlo najmä u ZZ v pôsobnosti MZ SR (viď tabuľka č. 4). Tento pokles bol v dôsledku pokračovania realizácie procesov v zmysle Konceptie oddĺženia zdravotníckych zariadení v roku 2019.

Tab. č.4 Prehľad medziročného vývoja záväzkov **po lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva - zmena

v mil. eur	vývoj dlhu				
	porovnanie r. 2015 k r. 2014 v mil. eur	porovnanie r. 2016 k r. 2015 v mil. eur	porovnanie r. 2017 k r. 2016 v mil. eur	porovnanie r. 2018 k r. 2017 v mil. eur	porovnanie r. 2019 k r. 2018 v mil. eur
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	+108,23	+104,75	+132,08	-12,18	-125,26
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	+4,03	+1,25	+1,30	+1,80	-10,20
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	+6,91	-8,74	+10,22	+0,81	-45,84
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	+0,17	+0,11	+0,29	-0,57	0,00
Zdravotné poisťovne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Záväzky po lehote splatnosti spolu	+119,34	+97,37	+143,89	-10,14	-181,30

Vývoj záväzkov v lehote splatnosti

Pre posudzovanie situácie v oblasti záväzkov zdravotníckych zariadení je dôležité sledovať aj vývoj záväzkov v lehote splatnosti, ktoré sú uvedené v tabuľke č. 5. Prehľad vývoja záväzkov v lehote splatnosti je sledovaný ako sumár krátkodobých a dlhodobých záväzkov v lehote splatnosti a rezerv bez záväzkov zo zúčtovania transferov zo štátneho rozpočtu.

Tab. č.5 Prehľad vývoja záväzkov **v lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva - **stav**

v mil. eur	k 31.12.2015	k 31.12.2016	k 31.12.2017	k 31.12.2018	k 31.12.2019
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	147,53	154,96	154,45	213,29	269,94
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	8,21	15,01	13,53	14,61	19,75
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	61,49	50,87	46,11	47,48	69,00
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	61,32	57,19	59,52	69,35	72,56
Zdravotné poisťovne	549,40	457,10	399,00	389,00	361,04
Záväzky v lehote splatnosti spolu	827,95	735,13	672,61	733,73	792,29

Tab. č.6 Prehľad medziročného vývoja záväzkov **v lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva - **zmena**

v mil. eur	vývoj záväzkov				
	porovnanie r. 2015 k r. 2014 v mil. eur	porovnanie r. 2016 k r. 2015 v mil. eur	porovnanie r. 2017 k r. 2016 v mil. eur	porovnanie r. 2018 k r. 2017 v mil. eur	porovnanie r. 2019 k r. 2018 v mil. eur
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	+8,02	+7,43	-0,51	+58,84	+56,65
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	-6,18	+6,80	-1,48	+1,08	+5,14
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	+0,94	-10,62	-4,76	+1,37	+21,52
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	-2,26	-4,13	+2,33	+9,83	+3,21
Zdravotné poisťovne	15,64	-92,30	-58,10	-10,00	-27,96
Záväzky v lehote splatnosti spolu	16,16	-92,82	-62,52	+61,12	+58,56

Z hľadiska vývoja záväzkov v lehote splatnosti došlo k medziročnému nárastu záväzkov u zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MZ SR oproti roku 2018 o 56,65 mil. eur, u ZZ v pôsobnosti MV SR a MO SR o 5,14 mil. eur. U delimitovaných

a transformovaných zdravotníckych zariadení došlo k nárastu záväzkov v lehote splatnosti o 21,52 mil. eur a u akciových spoločností o 3,21 mil. eur.

Stav záväzkov v lehote splatnosti za zdravotné poisťovne je 361,04 mil. eur. Evidujeme tu medziročný pokles záväzkov vo výške 27,96 mil. eur.

Celkovo tak možno konštatovať, že v rezorte zdravotníctva došlo medziročne k nárastu záväzkov v lehote splatnosti o 58,56 mil. eur, v percentuálnom vyjadrení nárast o 8 %.

1. Dlh zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MZ SR

Stav záväzkov spolu na úrovni istiny v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti MZ SR bol k 31. 12. 2019 vo výške 811,74 mil. eur, z toho záväzky po lehote splatnosti boli vo výške 541,80 mil. eur a záväzky v lehote splatnosti vo výške 269,94 mil. eur.

Na stabilizáciu a zamedzenie rastu zadlženosti týchto zdravotníckych zariadení prijalo Ministerstvo zdravotníctva SR opatrenia, ktoré postupne realizuje.

Ministerstvo zdravotníctva SR prioritne sústreďuje svoje aktivity najmä na 13 najväčších zdravotníckych zariadení vo svojej pôsobnosti - Univerzitnú nemocnicu Bratislava, Univerzitnú nemocnicu L. P. Košice, Univerzitnú nemocnicu Martin, Národný ústav detských chorôb Bratislava, Detskú fakultnú nemocnicu s poliklinikou Banská Bystrica, Detskú fakultnú nemocnicu Košice, Fakultnú nemocnicu s poliklinikou F. D. R. Banská Bystrica, Fakultnú nemocnicu Trnava, Fakultnú nemocnicu Trenčín, Fakultnú nemocnicu s poliklinikou J. A. R. Prešov, Fakultnú nemocnicu Žilina, Fakultnú nemocnicu Nitra a Fakultnú nemocnicu s poliklinikou Nové Zámky.

Stav záväzkov spolu na úrovni istiny za univerzitné a fakultné nemocnice bol k 31. 12. 2019 vo výške 735,97 mil. eur, z toho v lehote splatnosti 206,20 mil. eur a po lehote splatnosti 529,77 mil. eur. Celkové záväzky týchto 13 zdravotníckych zariadení v roku 2019 klesli o 76,54 mil. eur.

V období od januára do decembra 2019 záväzky spolu na úrovni istiny klesali priemerným mesačným tempom 6,38 mil. eur. V porovnateľnom období január - december 2018 išlo o priemerný mesačný nárast o 3,21 mil. eur. Záväzky po lehote

splatnosti v roku 2019 klesali priemerným mesačným tempom 10,55 mil. eur, v roku 2018 to bol priemerný mesačný rast o 0,83 mil. eur.

Zníženie stavu záväzkov, ako aj zmena tempa rastu záväzkov v aktuálnom období, je výsledkom realizácie oddlžovania zdravotníckych zariadení, v rámci ktorého si v roku 2019 univerzitné a fakultné nemocnice zo svojho účtovníctva reálne odpísali záväzky vo výške 273,48 mil. eur (v roku 2018 to bola suma 102,13 mil. eur).

Pre porovnanie, ak by sme do výsledkov nezohľadnili jednorazovú transakciu súvisiacu s oddlžovaním, reálne rástli záväzky na úrovni istiny v roku 2019 priemerným mesačným tempom 16,41 mil. eur a priemerné mesačné tempo rastu záväzkov po lehote splatnosti bolo 12,24 mil. eur. Pri celkových záväzkoch na úrovni istiny tak bol zaznamenaný nárast z 11,72 mil. eur na 16,41 mil. eur v porovnaní s rokom 2018, pri záväzkoch po lehote splatnosti išlo o nárast priemerného mesačného tempa z 9,34 mil. eur na 12,24 mil. eur.

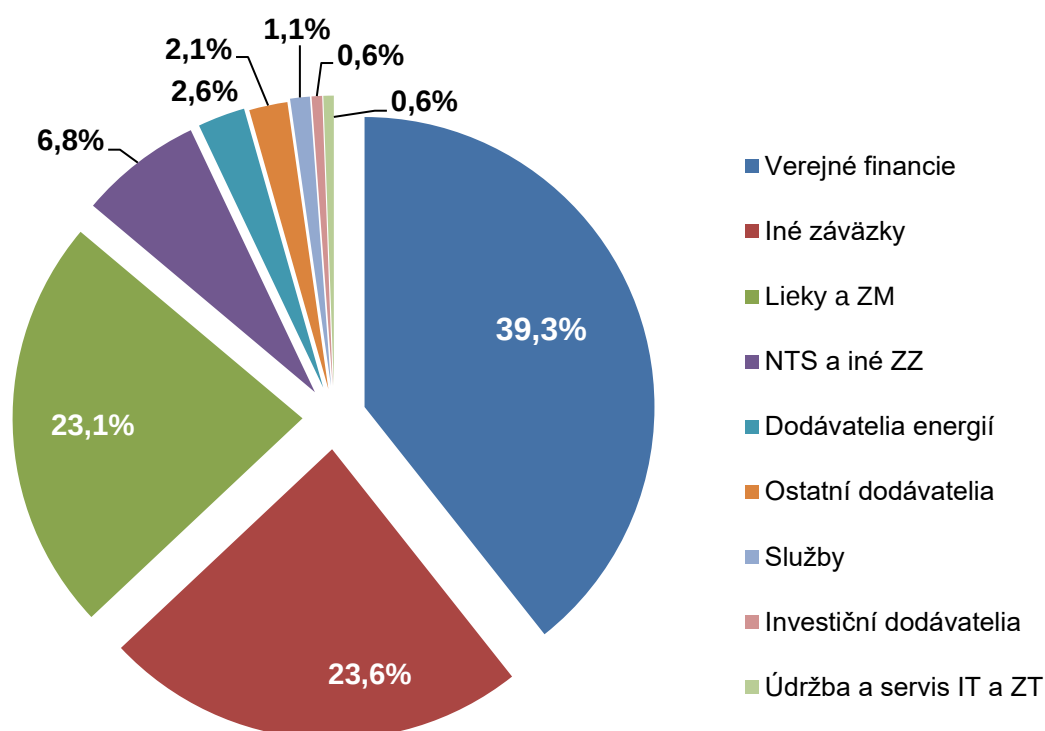
Záväzky po lehote splatnosti 13 fakultných a univerzitných nemocníc tvoria 88 % z celkovej hodnoty záväzkov po lehote splatnosti v celom sektore zdravotníctva.

Z hľadiska štruktúry záväzkov po lehote splatnosti vysoký podiel na celkovom dlhu zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MZ SR má už dlhodobo dlh voči dodávateľom liekov a zdravotníckeho materiálu, čo v súčasnosti predstavuje **23,1 %** podiel z celkového dlhu. Dlh voči verejným financiám (záväzky voči Sociálnej poisťovni, daňovým úradom a zdravotným poisťovniam) je za obdobie roka 2019 najvyšší a predstavuje **39,3 %** podiel z celkového dlhu. Dlh voči ostatným zdravotníckym zariadeniam a Národnej transfúznej službe tvorí **6,8 %** podiel na celkovom dlhu, voči dodávateľom energií, t. j. dodávateľom plynu, energií a vody je vo výške **2,6 %**, dlh voči dodávateľom služieb tvorí **1,1 %** z celkového dlhu, dlh voči ostatným dodávateľom tovarov a služieb je **2,1 %**, dlh voči investičným dodávateľom je **0,6 %**, dlh voči dodávateľom servisných služieb zdravotníckych zariadení a informačnej techniky tvorí **0,6 %** a iné záväzky tvoria **23,6 %** z celkového dlhu.

Kategória Iné záväzky zaznamenala k 31. 12. 2019 významný nárast podielu v rámci štruktúry záväzkov po lehote splatnosti. Tento nárast podielu je výsledkom implementácie Opatrenia MF SR č. 16786/2007-31 pre rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, obce a vyššie územné celky, ktoré vedú účtovníctvo v zmysle zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove.

Opatrenie rieši problematiku iných pohľadávok a záväzkov, konkrétne tých, ktoré boli postúpené na iných veriteľov, ktorými nie je banka. Preto, ak veritelia zdravotníckych zariadení postúpili svoje pohľadávky na iný subjekt, a vzhľadom na to, že sa nejednalo o bankovú inštitúciu, sa postúpenie záväzku preúčtovalo na účet 379 – Iné záväzky. Percentuálne podiely jednotlivých kategórií záväzkov v dlhu znázorňuje nasledujúci graf a tabuľka číslo 7:

**Štruktúra záväzkov po lehote splatnosti v
zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti MZ SR
k 31.12.2019**

Tab. č. 7 Štruktúra záväzkov **po lehote splatnosti** v ZZ v pôsobnosti MZ SR

	Suma v eur	Podiel
Verejné financie (SP, DÚ a ZP)	213 149 404	39,3%
Iné záväzky (postúpené na iný subjekt)	128 094 296	23,6%
Lieky a zdravotnícky materiál	125 371 821	23,1%
Národná transfúzna služba a iné zdravotnícke zariadenia	37 026 794	6,8%
Dodávateľia energií	14 308 357	2,6%
Ostatní dodávateľia	11 601 511	2,1%
Služby	5 952 966	1,1%
Investiční dodávateľia	3 163 810	0,6%
Údržba a servis informačnej a zdravotníckej techniky	3 130 338	0,6%
Spolu za rok 2019	541 799 297	100,0%

Za hlavné dôvody neustáleho rastu zadlženosti zdravotníckych zariadení možno považovať pokračujúce generovanie prevádzkových strát v nemocniciach. V týchto zariadeniach sa uskutočňuje najväčší rozsah finančne náročných výkonov poskytovanej zdravotnej starostlivosti, pretože sú koncovými nemocnicami, pričom poskytovateľ zaradený v tejto sieti musí poskytnúť konečnú zdravotnú starostlivosť. V tejto súvislosti sa podiel medicínsky a ekonomicky najnáročnejších výkonov presúva do týchto zariadení s osobitným postavením univerzitných nemocníc.

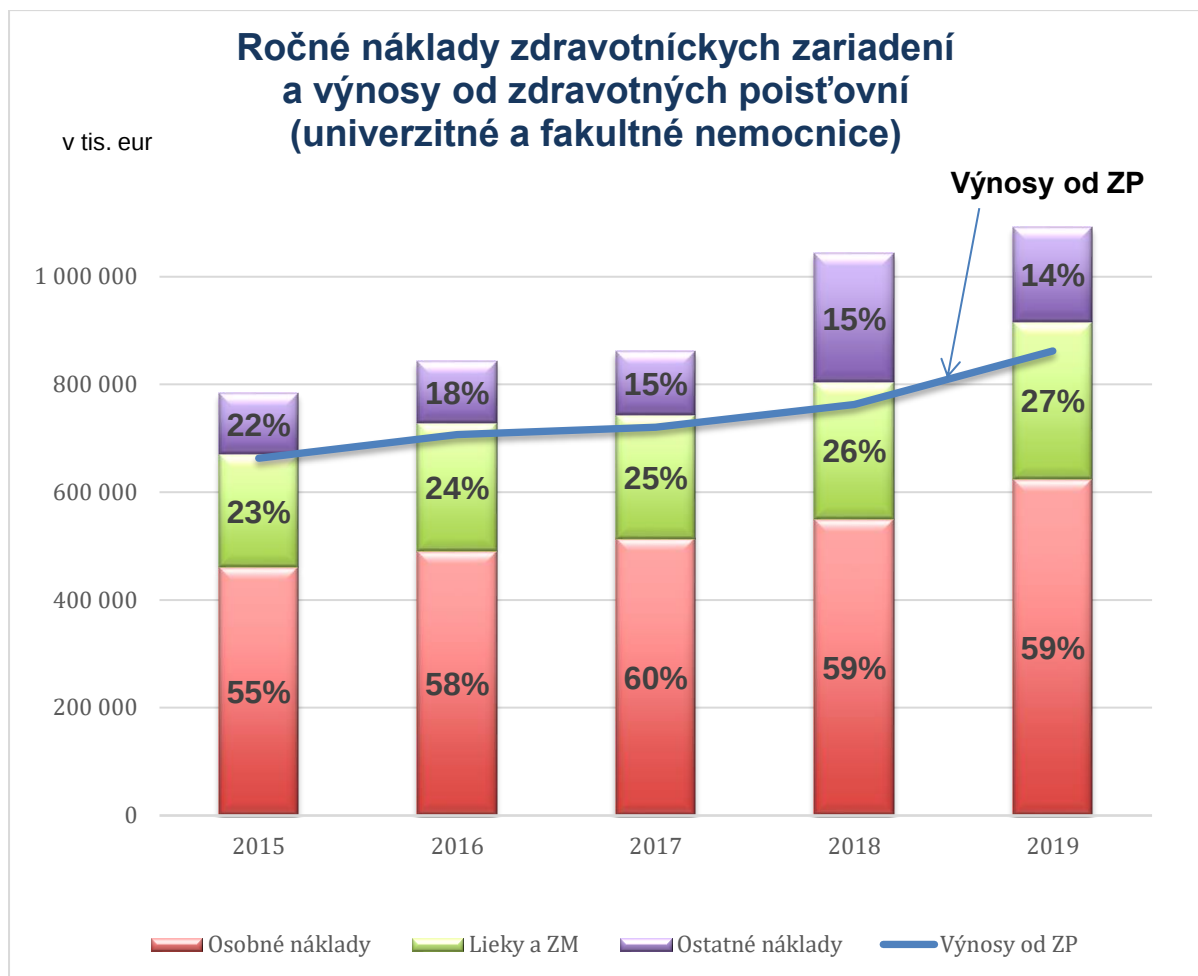
V roku 2019 dosiahlo 13 najväčších univerzitných a fakultných nemocníc kumulatívne hospodársky výsledok zisk vo výške 95,60 mil. eur. Prevádzkový výsledok hospodárenia na úrovni EBITDA bol 113,94 mil. eur. V roku 2018 bol kumulatívny hospodársky výsledok -13,51 mil. eur a prevádzkový výsledok hospodárenia na úrovni EBITDA bol 4,47 mil. eur.

Výrazný vplyv na vývoj ekonomických ukazovateľov HV a EBITDA u týchto 13 nemocníc mali procesy súvisiace s oddĺžením zdravotníckych zariadení. Bez zohľadnenia vplyvov jednorazových účtovných operácií súvisiacich s oddĺžením by bol hospodársky výsledok strata -177,89 mil. eur a prevádzkový výsledok na úrovni EBITDA -159,54 mil. eur. Príčinou zhoršenia hospodárskeho výsledku tejto skupiny zdravotníckych zariadení boli zvýšené prevádzkové náklady predovšetkým v oblasti osobných nákladov.

Napriek skutočnosti, že výnosy od zdravotných poisťovní boli medziročne o 99,23 mil. eur vyššie, nepostačovali na pokrytie prevádzkových nákladov nemocníc, pretože iba osobné náklady spotrebovali 75,42 mil. eur medziročne viac a taktiež spotreba liekov a zdravotníckeho materiálu bola vyššia o 35,84 mil. eur.

Situáciu pri zlepšovaní finančnej kondície nemocníc komplikuje napríklad spomínaný vysoký podiel osobných nákladov v pomere k výnosom od zdravotných poisťovní, ktorý sa medziročne neustále zvyšuje. Napríklad v roku 2017 boli osobné náklady o 23,38 mil. eur vyššie ako osobné náklady v roku 2016, v roku 2018 boli osobné náklady o 35,96 mil. eur vyššie ako v roku 2017 a tento trend pokračoval aj v roku 2019, keď boli osobné náklady o 75,42 mil. eur vyššie ako v roku 2018 a predstavovali podiel 72 % na výnosoch od zdravotných poisťovní.

Tieto dôvody prezentuje nasledujúci graf, ktorý zobrazuje náklady a výnosy 13 fakultných a univerzitných nemocníc v korelácii k výnosom od zdravotných poisťovní.

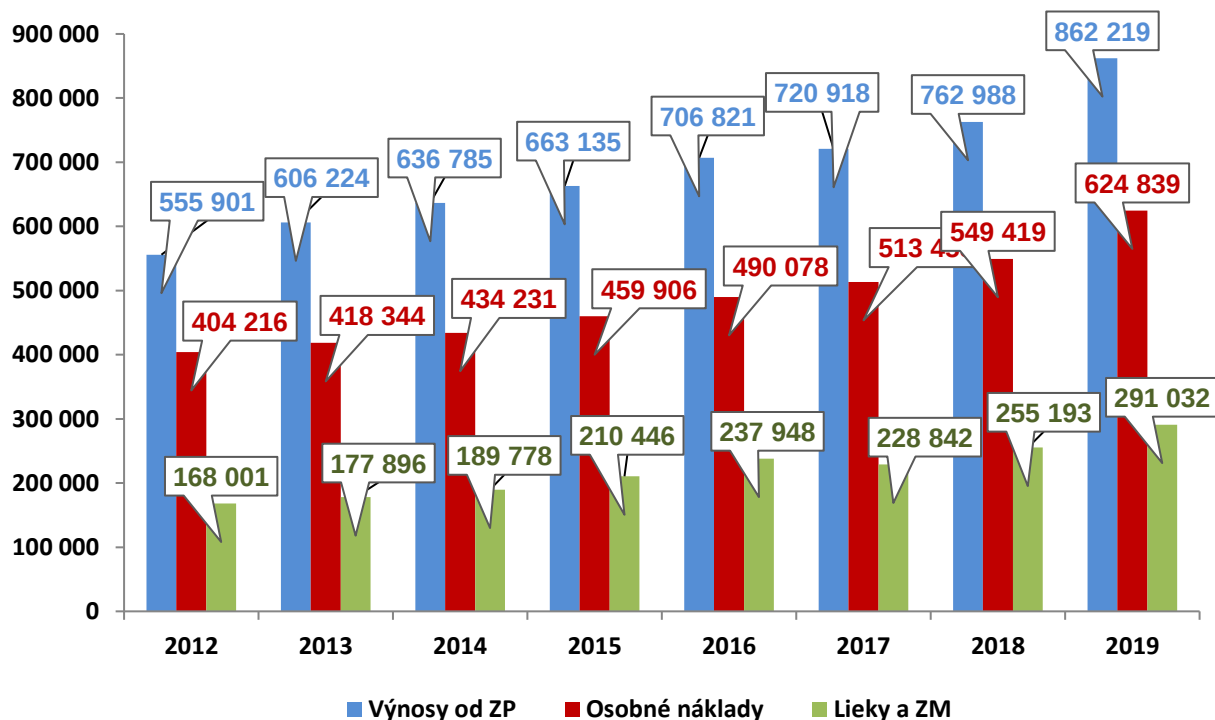

Z grafu vyplýva, že výnosy od zdravotných poisťovní nedokážu pokryť prevádzkové náklady 13 najväčších univerzitných a fakultných nemocníc. V roku 2019 výnosy od zdravotných poisťovní opäť nepokryli ani skupinu osobných nákladov a skupinu spotreby liekov a zdravotníckeho materiálu.

Mieru pokrytia osobných nákladov a nákladov na lieky a zdravotnícky materiál výnosmi od zdravotných poisťovní ilustruje nasledujúci zjednodušený graf:

Výnosy od zdravotných poisťovní, osobné náklady a náklady na lieky a ZM

v tis. eur

Medzi hlavné príčiny rastu nákladov fakultných a univerzitných nemocníc možno zaradiť najmä:

- ❖ Pokračujúce generovanie prevádzkových strát v nemocniciach
- ❖ Zvyšovanie osobných nákladov v dôsledku vykrytia zvýšených plátov hlavne lekárov a sestier (nielen z titulu platového automatu, ale aj kolektívneho vyjednávania)
- ❖ Skryté investičné dlhy; nevyhnutné rekonštrukcie a stavebno-technické úpravy predstavujú investičný dlh, ktorý často skokom zvyšuje náklady v prípade častých havárií
- ❖ Náklady na opravu a udržiavanie spôsobené zastaranou a značne poruchovou zdravotníckou technikou
- ❖ V istej miere aj koncept centralizácie zdravotnej starostlivosti do zatiaľ virtuálnych centier nie je v korelácii s presmerovaním úhrad. K tomuto javu dochádza z titulu výpočtu základnej sadzby úhrad z dát dva roky predchádzajúcich roku, v ktorom sa používajú (napr. v roku 2019 je základná

sadzba vypočítaná z úhrad roka 2017). Tieto úhrady nepokrývajú náklady vznikajúce aktuálne v roku vplyvom uvedenej centralizácie (súvislosť s postupnou implementáciou DRG)

- ❖ Zoznam pripočítateľných položiek zdravotníckeho materiálu, kde implementácia aktuálne používaného zdravotníckeho materiálu sa z veľkým časovým odstupom dostáva do zoznamu a nemocniciam generuje deficit v platbách (napr. stenty na intervenčnú rádiológiu)
- ❖ Problematika preskripcie liekov, cien zdravotníckeho materiálu, či SValZ

Faktom je, že zvyšovanie osobných nákladov od roku 2012 vyplývajúce z implementácie ustanovení zákona č. 578/2004 Z. z. a zákona č. 62/2012 Z. z. o mzdových nárokoch zdravotníckych pracovníkov významne skomplikovalo situáciu v snahe stabilizovať hospodárenie nemocníc. Osobné náklady 13 fakultných a univerzitných nemocníc každoročne významne stúpajú. Tento trend pokračoval aj v roku 2019, kedy vzrástli osobné náklady o ďalších 75,42 mil. eur. Od roku 2010 narástol podiel osobných nákladov v nemocniciach na výnosoch od zdravotných poisťovní z priemernej ročnej úrovne 63 % na 72 % v roku 2019, pričom v niektorých mesiacoch dosahuje tento ukazovateľ v niektorých nemocniciach hodnotu viac ako 90 %.

2. Dlh zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MV SR a MO SR

Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR vykazujú záväzky po lehote splatnosti k 31. 12. 2019 kumulatívne vo výške 17,79 mil. eur. V porovnaní s rokom 2018 došlo k poklesu tejto kategórie záväzkov o 10,20 mil. eur. Tento pokles záväzkov po lehote splatnosti rovnako ovplyvnilo oddĺženie v roku 2019.

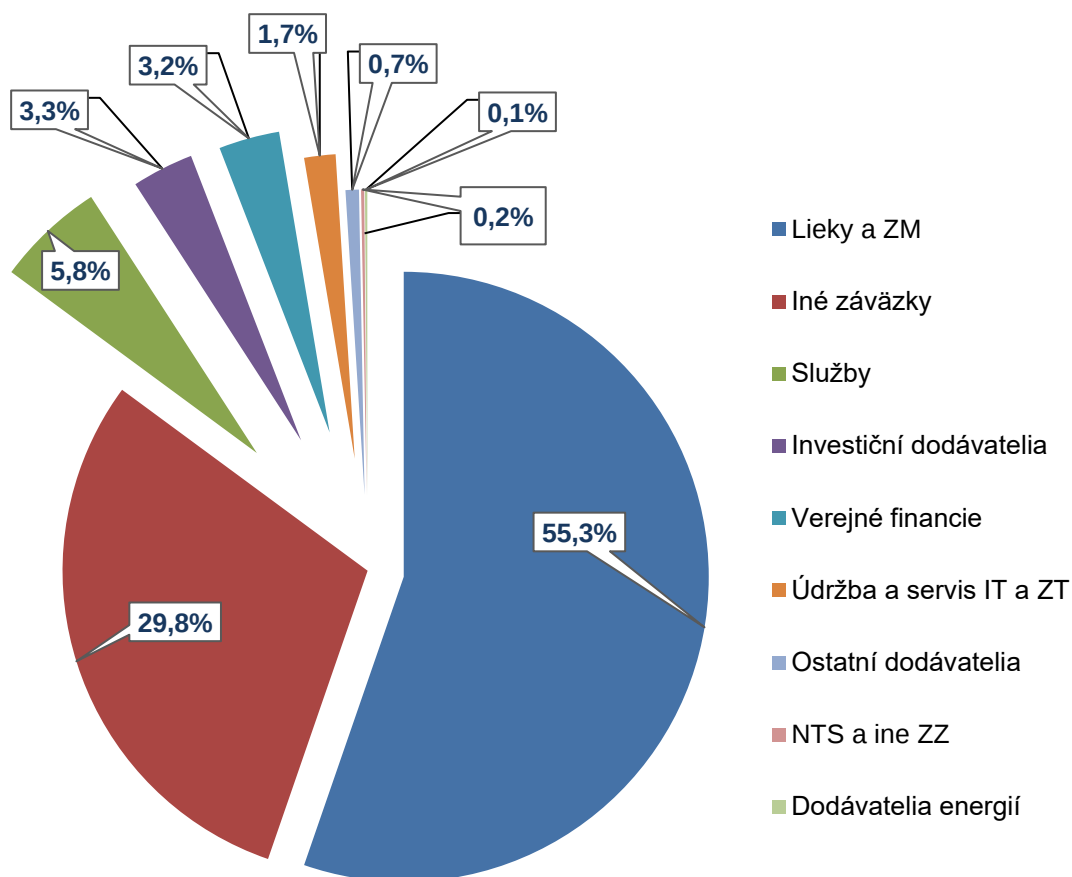
Záväzky v lehote splatnosti sú v celkovej výške 19,75 mil. eur, čo oproti roku 2018 predstavuje nárast o 5,14 mil. eur.

Najvyšší podiel na celkovom dlhu tejto kategórie zdravotníckych zariadení z hľadiska štruktúry záväzkov po lehote splatnosti má dlh voči dodávateľom liekov a zdravotníckeho materiálu, čo predstavuje **55,3 %**. Záväzky vo vzťahu ku verejným financiám tvoria **3,2 %** z celkového dlhu. Dlh voči investičným dodávateľom tvorí **3,3**

% z celkového dlhu, dlh za údržbu a servis IT a zdravotnej techniky predstavuje **1,7 %**, dlh voči dodávateľom služieb predstavuje **5,8 %**. Iné záväzky tvoria **29,8 %** z celkového dlhu. Kategória Iné záväzky zaznamenala k 31. 12. 2019 významný nárast podielu v rámci štruktúry záväzkov po lehote splatnosti. Podobne ako u fakultných a univerzitných nemocníc v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR tento nárast podielu je výsledkom implementácie Opatrenia MF SR č. 16786/2007-31.

Štruktúru záväzkov po lehote splatnosti voči jednotlivým subjektom v tejto kategórii zdravotníckych zariadení znázorňuje nasledujúci graf:

**Štruktúra záväzkov po lehote splatnosti
v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti
MV SR a MO SR k 31.12.2019**

Tab. č. 8 Štruktúra záväzkov **po lehote splatnosti** v ZZ v pôsobnosti MV SR a MO SR

	Suma v eur	Podiel
Lieky a zdravotnícky materiál	9 834 987	55,3%
Iné záväzky (postúpené na iný subjekt)	5 302 251	29,8%
Služby	1 022 825	5,8%
Investiční dodávatelia	580 582	3,3%
Verejné financie (SP, DÚ a ZP)	572 959	3,2%
Údržba a servis informačnej a zdravotníckej techniky	294 755	1,7%
Ostatní dodávatelia	125 666	0,7%
Národná transfúzna služba a iné zdravotnícke zariadenia	29 608	0,2%
Dodávatelia energií	22 325	0,1%
Spolu za rok 2019	17 785 958	100,0%

3. Dlh zdravotníckych zariadení delimitovaných na obce a vyššie územné celky a transformovaných na neziskové organizácie

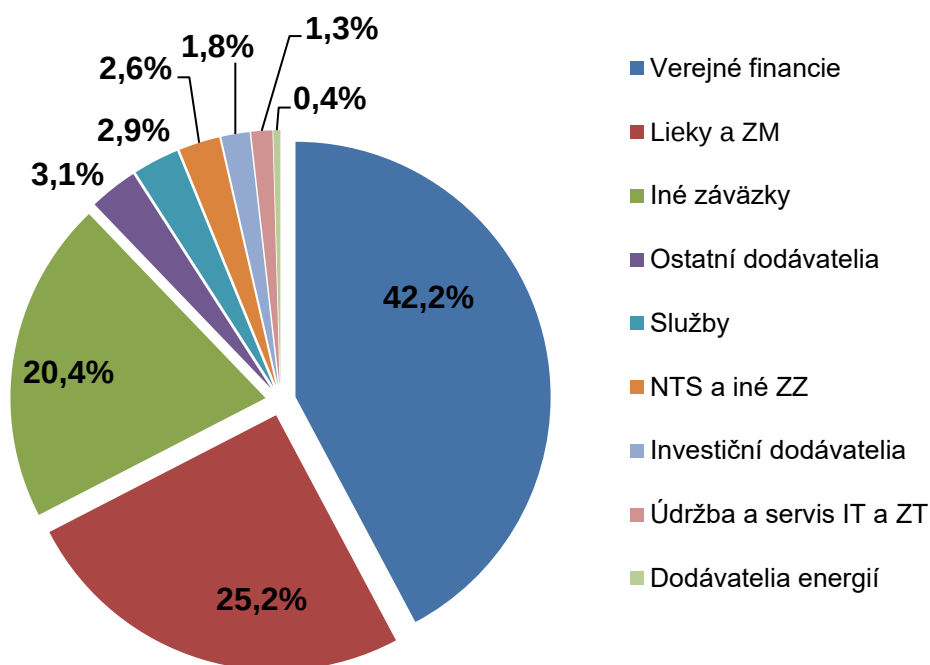
V zdravotníckych zariadeniach, ktoré boli v zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov delimitované z pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR na obce a vyššie územné celky (ďalej len „ZZ delimitované na obce a VÚC“) a v zdravotníckych zariadeniach, ktoré boli transformované na neziskové organizácie (ďalej len „ZZ transformované na n. o.“) poskytujúce všeobecne prospešné služby podľa zákona č. 13/2002 Z. z. sa sleduje dlh od obdobia delimitácie, resp. transformácie.

Vývoj záväzkov po lehote splatnosti u tejto skupiny zdravotníckych zariadení do roku 2018 osciloval okolo priemernej hodnoty 81 mil. eur.

Z podkladov, ktoré boli MZ SR zaslané k 31. 12. 2019 zdravotnícke zariadenia delimitované na obce a VÚC a zdravotnícke zariadenia transformované na neziskové organizácie majú záväzky po lehote splatnosti vo výške 40,10 mil. eur. Výška záväzkov v lehote splatnosti je pre túto kategóriu zariadení 69,00 mil. eur. Oproti roku 2018 došlo k poklesu záväzkov po lehote splatnosti o 45,84 mil. eur, záväzky v lehote splatnosti zaznamenali nárast o 21,52 mil. eur. Pokles záväzkov po lehote splatnosti aj u tejto skupiny zdravotníckych zariadení súvisí s pokračujúcim procesom oddĺženia v roku 2019.

Štruktúra dlhu voči jednotlivým subjektom je v tejto kategórii zdravotníckych zariadení nasledovná: zo záväzkov po lehote splatnosti sú najvyššie záväzky voči verejným financiám a tvoria **42,2 %** podiel, dlhy voči dodávateľom liekov a zdravotníckeho materiálu celkovo tvoria **25,2 %** z celkového dlhu a iné záväzky tvoria **20,4 %** z celkového dlhu tejto kategórie nemocníc. Dlh voči dodávateľom služieb je **2,9 %** celkového dlhu, dlh voči ostatným dodávateľom tvorí **3,1 %**, dlh voči investičným dodávateľom je **1,8 %**, nevyrovnané záväzky voči ostatným zdravotníckym zariadeniam a Národnej transfúznej službe majú **2,6 %** podiel na celkovom dlhu, dlh voči dodávateľom energií je **0,4 %** a dlh voči dodávateľom servisných služieb zdravotníckych zariadení a informačnej techniky tvorí **1,3 %** celkového dlhu. Uvedené údaje, ktoré bližšie znázorňuje nasledujúci graf, sa týkajú len istiny záväzkov po lehote splatnosti.

Štruktúra záväzkov po lehote splatnosti delimitovaných a transformovaných zdravotníckych zariadení k 31.12.2019

Tab. č. 9 Štruktúra záväzkov **po lehote splatnosti** v delimitovaných a transformovaných ZZ

	Suma v eur	Podiel
Verejné financie (SP, DÚ a ZP)	16 926 617	42,2%
Lieky a zdravotnícky materiál	10 110 267	25,2%
Iné záväzky (postúpené na iný subjekt)	8 182 772	20,4%
Ostatní dodávatelia	1 233 024	3,1%
Služby	1 171 274	2,9%
Národná transfúzna služba a iné zdravotnícke zariadenia	1 041 263	2,6%
Investiční dodávatelia	717 677	1,8%
Údržba a servis informačnej a zdravotníckej techniky	535 567	1,3%
Dodávatelia energií	180 408	0,4%
Spolu za rok 2019	40 098 869	100,0%

4. Dlh zdravotníckych zariadení transformovaných na akciové spoločnosti

Zdravotnícke zariadenia transformované na akciové spoločnosti v roku 2019 nevykazovali záväzky po lehote splatnosti. Záväzky v lehote splatnosti boli k 31.12.2019 v celkovej výške 72,56 mil. eur, čo predstavuje nárast o 3,21 mil. eur oproti predchádzajúcemu roku.

5. Dlh zdravotných poisťovní

Zdravotné poisťovne nevykázali v roku 2019 záväzky po lehote splatnosti. K 31. 12. 2019 vykazujú štandardné záväzky v lehote splatnosti vo výške 361,04 mil. eur.

Záver

Z analýzy vývoja záväzkov po lehote splatnosti a v lehote splatnosti vyplýva, že na celkovom objeme dlhu sa najvýznamnejšie podieľajú najmä zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR a zdravotnícke zariadenia delimitované na obce a vyššie územné celky a transformované na neziskové organizácie.

Celkový stav záväzkov spolu na úrovni istiny v rezorte zdravotníctva bol k 31. 12. 2019 1,39 mld. eur. V porovnaní s rokom 2018 došlo k poklesu záväzkov o 122,75 mil. eur. Za problematické možno považovať existenciu záväzkov po lehote splatnosti, ako aj negatívne trendy v oblasti záväzkov v lehote splatnosti.

Najväčší pokles záväzkov zaznamenali ZZ v pôsobnosti MZ SR, predovšetkým v univerzitných a fakultných nemocniciach, kde záväzky spolu na úrovni istiny poklesli v roku 2019 o 68,61 mil. eur, pričom v roku 2018 narástli o 46,66 mil. eur a v roku 2017 o 131,56 mil. eur.

Zníženie stavu záväzkov, ako aj zmena tempa rastu záväzkov v aktuálnom období, je výsledkom realizácie oddlžovania zdravotníckych zariadení, v rámci ktorého si univerzitné a fakultné nemocnice zo svojho účtovníctva reálne odpísali v roku 2019 záväzky vo výške 273,48 mil. eur.

Ministerstvo zdravotníctva SR priebežne monitoruje vývoj obchodných záväzkov zdravotníckych zariadení a realizuje opatrenia na zníženie zadlženosti. Všeobecne dlhodobým problémom je, že náklady najväčších fakultných a univerzitných nemocníc nie sú v dostatočnej miere pokryté výnosmi od zdravotných poisťovní. Aj napriek skutočnosti, že lehota na úhradu záväzkov zdravotníckych zariadení je najviac 60 dní, záväzky v lehote splatnosti sa dynamicky presúvajú do kategórie záväzkov po lehote splatnosti. Generovanie prevádzkových strát v nemocniciach negatívne ovplyvňuje verejné financie, čo aj v strednodobom výhľade predstavuje objektívne významné riziká pre verejné financie.

Nemocnice čelia aj skrytému dlhu vo forme nevyhovujúcej infraštruktúry, keďže investície do tejto oblasti sú z dlhodobého hľadiska poddimenzované. Situáciu v poslednom období zlepšuje vyššia miera alokácie kapitálových prostriedkov do nemocníc. Ministerstvo zdravotníctva SR zaviedlo viaceré opatrení, ktorých cieľom je

zefektívniť prevádzku nemocníc, čo by sa malo v budúcnosti prejavíť v hospodárení a zlepšení ich platobnej disciplíny.

K optimalizácii nákladovej štruktúry majú prispieť opatrenia v oblasti centrálneho obstarávania liekov, zdravotníckeho materiálu a ostatných tovarov a služieb, ako aj posudzovanie aktuálnych zmlúv nemocníc z hľadiska ich opodstatnenia a cien, dôsledné dodržiavanie systému sledovania spotreby liekov s prihliadnutím na efektivitu liečby a zefektívnenie vnútorných procesov v nemocniciach.

Na Ministerstve zdravotníctva SR bol zriadený Úrad pre riadenie podriadených organizácií, ktorý manažuje procesy podriadených organizácií. Vyhodnocuje finančné a prevádzkové výkazníctvo, verejné obstarávania a podporuje implementácie jednotlivých projektov v nemocniciach.

Inštitút zdravotnej politiky vykonáva analýzu spotreby a nákladovosti liekov, analýzu nákladovo neefektívnych liekov a analýzu cenovej politiky zdravotníckeho materiálu.

Ministerstvo zdravotníctva SR sa popri realizovaných opatreniach smerujúcich k znižovaniu zadlženosti nemocníc dlhodobo snaží získať do rozpočtu verejného zdravotného poistenia vyšší objem zdrojov prostredníctvom platby za poistencov štátu. Ako príklad možno uviesť požiadavku Ministerstva zdravotníctva SR pri rokovaní o rozpočte na rok 2020, kde sa žiadala platba za poistencov štátu v objeme 1 249,15 mil. eur, pričom v rozpočte bola schválená suma v objeme 1 139,03 mil. eur.

Nepriaznivú situáciu v sektore zdravotníctva by jednoznačne zlepšila vyššia miera dofinancovania v kombinácii s optimalizáciou ich nákladovej štruktúry a efektivity, ktorú majú priniesť už spomínané opatrenia.

Oddĺženie zdravotníckych zariadení bolo potrebné predovšetkým vzhľadom k časovej štruktúre dlhu zdravotníckych zariadení. Aj keby sa nemocniciam darilo postupne zlepšovať ukazovateľ EBITDA, pretrvávajúci problém s hotovosťou naďalej existuje, pretože zdroje z priaznivého vývoja nedokážu v krátkom časovom úseku vyriešiť problém s likviditou.

Ministerstvo zdravotníctva SR už v roku 2017 pripravilo a predložilo na rokovanie vlády SR materiál s názvom „**Koncepcia oddĺženia zdravotníckych zariadení**“ (ďalej len „materiál“), ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 425 zo dňa 13. septembra 2017.

Ďalším krokom bolo predloženie materiálu Národnej rade SR. **Národná rada SR uznesením č. 937 z 30. novembra 2018 súhlasila s použitím štátnych finančných aktív** na realizáciu koncepcie oddlženia zdravotníckych zariadení. Cieľom koncepcie bolo riešiť finančnú situáciu nemocníc vo vzťahu k ich veriteľom v oblasti existujúceho stavu záväzkov po lehote ich splatnosti, ako aj realizáciu opatrení na úrovni nemocníc s cieľom zamedzovať v budúcnosti ich ďalšiemu zadlžovaniu.

Po schválení a súhlase s použitím štátnych finančných aktív v Národnej rade SR Ministerstvo zdravotníctva SR zrealizovalo projekt oddlženia záväzkov nemocníc, ktorý môže prispieť k zníženiu tlaku na nemocnice a zlepšeniu ich finančnej situácie.

V súlade s vyššie uvedeným uznesením vlády Slovenskej republiky v roku 2019 Ministerstvo zdravotníctva SR pokračovalo v oddlžovaní v zmysle koncepcie oddlžovania zdravotníckych zariadení.

Záujem zúčastniť sa oddlžovania v súlade s vyššie uvedenou koncepciou a podmienky účasti na oddlžovaní splnilo 29 zdravotníckych zariadení a Národná transfúzna služba SR. Z nemocníc išlo o 12 fakultných a univerzitných v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR, 8 neziskových organizácií v zakladateľskej pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR, 6 nemocníc v pôsobnosti vyšších územných celkov, 2 súkromné nemocnice a 1 nemocnica v pôsobnosti Ministerstva obrany SR.

V súlade s koncepciou Ministerstvo zdravotníctva SR zrealizovalo nasledovné procesy:

1. vo vzťahu k Národnej transfúznej službe SR zabezpečilo poskytnutie návratnej finančnej výpomoci na splatenie záväzkov po lehote splatnosti voči dodávateľom pre Národnú transfúznú službu SR v objeme 28 mil. eur;
2. vo vzťahu k Sociálnej poisťovni zabezpečilo v roku 2018 odplatné postúpenie pohľadávok Sociálnej poisťovne na poistnom na úrovni istiny v objeme 198 mil. eur po lehote splatnosti do roku 2016 na spoločnosť Debitum, a. s., ktorá je v 100 % vlastníctve štátu podľa návrhu a za podmienok uvedených v koncepcii oddlžovania; súvisiace dohody o odpustení dlhu boli následne podpísané a účtovné operácie zrealizované v roku 2019;
3. vo vzťahu k Sociálnej poisťovni zabezpečilo v roku 2018 postúpenie pohľadávok Sociálnej poisťovne, ktoré predstavovali penále k dlžným istinám v objeme 157 mil. eur;

4. vo vzťahu k ostatným veriteľom boli zrealizované tri etapy oddlžovania formou fixného diskontu aj formou elektronickej aukcie v celkovom objeme 267 mil. eur na úrovni istiny.

Aj keď v uvedenom období došlo k poklesu celkovej zadlženosti, bolo to spôsobené vplyvom oddlženia.

Objem oddlžených záväzkov v roku 2019 je po zaokrúhlení vo výške 353 mil. eur. Z tejto sumy je 198 mil. eur voči Sociálnej poisťovni za poistné na úrovni istiny. Znižovanie dlhu nemocníc sa zrealizovalo cez dohody o novácii záväzkov (§ 570 a násl. Občianskeho zákonníka), a dohody o odpustení dlhu (§ 574 Občianskeho zákonníka) tak, ako je to uvedené v koncepcii.

Vo vzťahu k dodávateľom zdravotníckych zariadení bol v roku 2019 oddlžený objem záväzkov po lehote splatnosti na úrovni 154 mil. eur.

Národná transfúzna služba SR prijatú návratnú finančnú výpomoc 28 mil. eur použila na úhradu záväzkov po lehote splatnosti voči svojim dodávateľom.

Po technickej stránke sa podarilo súvisiace procesy zabezpečiť transparentne, úhrady veriteľom z titulu oddlžovania boli realizované načas. Všetky zmluvy týkajúce sa vyššie uvedených transakcií sú zverejnené v Centrálnom registri zmlúv.

V súvislosti s oddlžovaním je dôležité uviesť, že do procesu sa iba v minimálnej miere zapojil subjekt, ktorý sa špecializuje na odkupovanie pohľadávok, a je často najväčším jednotlivým veriteľom zdravotníckych zariadení. V portfóliu údajne eviduje pohľadávky voči nemocniciam na úrovni istiny v objeme okolo 130 mil. eur, čo v prípade uplatnenia si príslušenstva môže do budúcnosti predstavovať významné riziko pre verejné financie. Na tento fakt upozorňuje Ministerstvo zdravotníctva SR už dlhodobo.

Dosiahnutie vyrovnaného hospodárenia na úrovni EBITDA a postupná eliminácia zadlžovania nemocníc je možná za predpokladu racionalizácie nákladov na nákladovej strane a dofinancovania na strane výnosov.

Popri projektoch smerujúcich k optimalizácii nákladov, ako aj zlepšovaní procesov v nemocniciach, je nevyhnutné navýšenie výnosov zo zdravotných poisťovní za poskytovanú zdravotnú starostlivosť predovšetkým v univerzitných a fakultných nemocniciach na takú úroveň, ktorá pokryje reálne oprávnené náklady na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Jednou z podstatných príčin, prečo sa nepodarilo ďalšie zadlžovanie eliminovať, je nenaplnenie vyššie uvedených predpokladov.

Ministerstvo zdravotníctva SR pokračuje v konsolidačnom úsilí v nemocniciach tak, aby boli dosiahnuté stanovené ciele v oblasti finančného riadenia a zlepšenie stavu v oblasti zadlženia najmä fakultných a univerzitných nemocníc.